

Kako je predviđeno novim Predlogom zakona o upravljanju privrednim društvima koja su u vlasništvu Republike Srbije, ukupno 23 javna preduzeća, od kojih i četiri nacionalna parka, u narednom periodu postaće akcionarsko ili društvo sa ograničenom odgovornošću.

Prema navodima portala N1, među javnim preduzećima koja se nalaze na listi za transformaciju su i četiri od pet nacionalnih parkova Srbije: Kopaonik, Đerdap, Tara i Fruška gora. Pored njih, predlog zakona obuhvata i JP za razvoj planinskog turizma Stara planina, Skijališta Srbije, JP Srbijašume i Srbijavode.

Transformacija vlasništva ovih preduzeća ne znači samo promenu statusa pravnih lica, već i celokupne svojine koja je deo preduzeća i **nacionalnih parkova**. U pitanju su brojni kvadrati poslovnog prostora i hektari prirodnih dobara koji će prelaskom u akcionarska i društva sa ograničenom odgovornošću postati lakši plen za procese privatizacije i otuđenja ukoliko za to bude postojala politička volja.

Đerdap

Nacionalni park **Đerdap** je najveći nacionalni park u Srbiji, nalazi se u severoistočnom delu Srbije. Prateći tok Dunava, prostire se u dužini od 100 kilometara njegove desne obale, od Golupca do Karataša kod Kladova, gde se prostiru zone sa različitim režimom zaštite objekata prirode, spomenika kulture, faune i vegetacije reliktnih vrsta.

Za nacionalni park proglašen je 1974. godine, a Preduzeće za zaštitu i razvoj Nacionalnog parka Đerdap osnovano je 5. juna 1989. godine, a usklađivanjem sa zakonskim propisima od 1993. godine posluje kao Javno preduzeće „Nacionalni park Đerdap“.

Prema podacima Zavoda za zaštitu prirode Srbije, ima ukupnu površinu 63.786,48 hektara, od čega je 45.454,87 hektara u državnoj svojini, dok je u privatnoj i drugim oblicima svojine 18.331,60 hektara.

Prema podacima koje je APR preuzeo od Republičkog geodetskog zavoda, Javno preduzeće NP Đerdap u opštini Golubac ima 10.192.330 kvadrata, u opštini Majdanpek 182.271.200 i u opštini Kladovo 67.866.890 kvadrata. To zajedno čini 26.033 hektara poslovnog prostora. Podsetimo, privatizacija se Đerdapu približava od kada je ista sudbina zadesila Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“, početkom januara prošle godine. Ovaj institut bio je odgovoran za projektovanje nekih od najznačajnijih hidrotehničkih objekata i sistema u Srbiji, uključujući i hidroinformacione sisteme za upravljanje HE Đerdap 1 i HE Đerdap 2.

Kopaonik

Planina Kopaonik nalazi se u jugozapadnom delu Republike Srbije, a 1981. godine je proglašena za nacionalni park. Po broju endemičnih vrsta predstavlja jedan od najznačajnijih centara biodiverziteta flore Srbije. Pod posebnom zaštitom Nacionalnog parka je 698

hektara - izdvojenih u: 11 rezervata prirode i 26 prirodnih spomenika, 12 geomorfoloških, šest geoloških, osam hidroloških i 15 objekata svrstanih u nepokretna kulturna dobra. Ukupna površina NP Kopaonik, prema podacima Zavoda za zaštitu prirode Srbije, iznosi 11.969,04 hektara, od čega su u državnoj svojini 9.862,6 hektara, a u privatnoj i drugim oblicima svojine 2.106,98 hektara.

Prema podacima koje je APR preuzeo od RGZ, Javno preduzeće NP Kopaonik u opštini Brus ima 18.034.480 kvadrata zemljišta, a u opštini Raška 53.364.410 kvadrata, što je oko 7.139,9 hektara.

Svim ski-stazama i žičarama na Kopaoniku upravlja JP „Skijališta Srbije“ koje i ubira najveće prihode na planini, osim sporne Brezovice koje je privatizovana. Ovo javno preduzeće pretrpelo je izvesne pehove poslednjih godina, od kvarova na žičarama do nelegalne kafane na Pančićevom vrhu. Poseban problem u jeku zimske turističke sezone predstavlja vodosnabdevanje i slab kapacitet kanalizacije, što dovodi do neretkih ekoloških incidenata.

Tara

Nacionalni park Tara je javno preduzeće sa sedištem u Bajinoj Bašti, osnovano 1981. godine. Na prostoru šireg područja nacionalnog parka raste preko 1100 biljnih vrsta, što predstavlja gotovo trećinu ukupne flore Srbije, a po očuvanosti i raznovrsnosti šumskih ekosistema, od kojih su mnogi reliktnog karaktera, spada u najbogatija i najvrednija šumska područja Evrope. Na području parka nalaze se brojni arheološki lokaliteti i spomenici kulture koji datiraju od neolita pa do savremenog doba.

Ukupna površina Nacionalnog parka Tara, prema podacima Zavoda za zaštitu prirode Srbije, iznosi 24.991,82 hektara, od čega je 13.588,51 hektara u državnoj svojini, a u privatnoj i drugim oblicima svojine 11.403,36 hektara.

Prema podacima koje je APR preuzeo od Republičkog geodetskog zavoda, Javno preduzeće NP Tara ima u katastru upisanu imovinu od 51.467 kvadrata u Bajinoj Bašti.

Nacionalnom parku Tara već duže vreme preči zlatiborizacija, sa porastom nelegalne gradnje i eksploatacije šuma, a naročito usled najava o proširenju građevinskog zemljišta u selu Račanska Šljivovica na planini Tari.

Usvajanjem Predloga zakona o upravljanju privrednim društvima postavlja se pitanje koliko će još ovaj nacionalni park opstati izvan investitorskih kandži.

Fruška gora

Fruška gora je proglašena nacionalnim parkom 1960. godine. Osnovna karakteristika ove oblasti je postojanje brojnih ugroženih, retkih i zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta. Pašnjaci i plodno zemljište, vinogradi i voćnjaci, ukrašavaju padine i niže delove Fruške gore, dok su površine koje se nalaze na visinama iznad 300 metara nadmorske visine pokrivene gustim,

listopadnim šumama.

Posebnu vrednost Fruške gore predstavlja 16 pravoslavnih manastira, poznatih po specifičnoj arhitekturi, bogatim riznicama, bibliotekama i freskama. Na Fruškoj gori se takođe nalaze brojni arheološki lokaliteti iz praistorijskog i istorijskog perioda.

Prema podacima Zavoda za zaštitu prirode Srbije, ukupna površina NP Fruška gora iznosi 26.672 hektara, od čega je 19.308 hektara u državnoj svojini, a u privatnoj i drugim oblicima svojine 7.364 hektara.

Prema podacima katastra, koje je naveo APR, Javno preduzeće NP Fruška gora, ima ukupno: 3.131 parcelu površine 157.849.100 kvadrata, što je 15.784,91 hektar, 175 objekata površine 113.536 kvadrata i četiri posebna dela objekta površine 1.232 kvadrata.

Nepokretnosti se prostiru na osam opština: Beočin, Bačka Palanka, Inđija, Irig, Novi Sad, Sremski Karlovci, Sremska Mitrovica i Šid.

Na području Fruške gore dozvoljena izgradnja ugostiteljskog kompleksa od sedam hiljada kvadratnih metara u zaštićenoj zoni nacionalnog parka. Novosadski aktivisti iz Pokreta Odbranimo šume Fruške gore se od 2020. godine bore se protiv nezakonitog uništavanja ovog nacionalnog parka. Više o dešavanjima na Fruškoj gori možete čitati na linku.

Opasnosti privatizacije nacionalnih parkova

Kako je za Mašinu ranije komentarisao ekološki aktivista Aleksandar Panić, transformacija javnih preduzeća u a.d. ili d.o.o. je put ka eksploataciji prirodnih dobara. Iz Pokreta Odbranimo šume Fruške gore smatraju da je Srbiji pre svega potrebna strategija zaštite prirode, nakon čega se može razmatrati promena statusa javnih preduzeća, a da se privatizacija nacionalnih parkova nikako ne sme dozvoliti.

Postoje opravdane sumnje da je promena pravne forme navedenih javnih preduzeća samo korak ka privatizaciji istih, a time i otvaranja mogućnosti za dalje uništavanje eko sistema ovih zaštićenih područja. [Zagađenje vazduha](#), zemlje i vodnih tokova, seča šuma, nelegalna gradnja - radom, ljubavlju i posvećenošću - sve pod plaštom javnog interesa.

Izvor: Masina